

CAMILLE CLAUDEL AND YAYOI KUSAMA

Dr. Öğretim Üyesi Şükran BULUT*¹

*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

Abstract

This study triesto serve as witness to the striking problems faced by two female artists –a sculptor and a painter– who lived in different culture sand different time frames, the causes of such problems, and the way the artists sought to overcome them, in the context of their journey of success and failure their shared destiny took them to, with specific reference to their a and cultures they lived in. Whatch anged and what didn't through that journey? Being a woman, embracing art thought he times one lives in entails a comparison of life in modern times with the challenges of life and struggles in an age where women were not allowed to engage in arts on their own without the protection of a man. Were they institutionalized as a result of their relationships affecting them, or were they involved in arts due to theirmental conditions? Is getting institutionalized a choice? Finally this study evaluate stheim pact the two female artists and their mothers had on artists.

KeysWords: Woman, statue, picture, art, success, failure

CAMİLLE CLAUDEL VE YAYOI KUSAMA

Özet

Bu araştırma, biri heykeltıraş bir diğeri ressam olan, farklı kültürler ve zaman dilimlerinde yaşamış iki kadın sanatçının, ortak kaderlerinin kendilerini götürdüğü başarı ve başarısızlık noktalarına ulaşma süreçleri içerisinde; boğuştuıkları çarpıcı sorunlara, bu sorunların sebeplerine ve baş etme mücadelelerine dair çabalarına; yaşadıkları dönem ve kültüre bağlı kalarak, tanıklık etmeye çalışmaktır. Geçmişten bugüne değişen ya da değişmeyen neydi? Kadın olmak, bulunduğu çağda sanat yapmaya soyunmak, kadınların bir erkeğe bağlanmadan kendi başına sanat yapmasının mümkün olmadığı dönemlerde yaşamının zorlukları ile günümüzde yaşamının, kadın sanatçı olarak sanat yapmanın, mücadele etmenin benzer ve karşı yönlerini karşılaştırmaktır. Onları etkileyen ilişkileri sonucunda mı akıl hastanesinde yatmak bir seçim olabilir mi? Bu çalışma da iki kadın sanatçı ve sanatçıların annelerinin sanatçıları üzerindeki etkileri de yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, heykel, resim, sanat, başarı, başarısızlık

1.Giriş

Kadın olarak dünyaya gelmek her ülke için farklılıklar gösterse de çoğunlukla kadın olmanın anlamı mücadele etmekle eşdeğerdir. Çok istisnai durumlar dışında kadınların iş sahasında özellikle göze batmamak ya da göze girmek adına titiz davranması, yaptığı işi sürekli ispatlamak zorunda hissetmesi, daha fazla mücadele etmesi, az maaşa çok iş yapması gereken ülkeler, işler vardır. Kadın bedenlen çok yorulmakla beraber bundan şikâyetçi olmamakta ve sadece sevdiği işi yapabilmek uğruna taviz vermek, sessiz kalmak, görmezden gelmek gibi davranışlara itilmektedir. Kadın bebeğini dünyaya getireceği ana dek çalışmak zorunda kaldığı halde onun duygusal ve fiziksel değişimleri göz önüne alınmadığı gibi kendisi de bunları dile getirememekte zaten işyerinde de anlaşılılmamaktayken, kadın olmanın toplumdaki sosyolojik boyutu ise farklı bir sorundur. Kadının neden sanat yaptığı da toplumda pek anlaşılır bir şey olmamıştır. Geçen yüzyıllarda ise kadının çalışması hele de sanat yapması kendi ailesi tarafından dahi anlaşılmaz ve kabul edilemezmiş. Aynı çağlarda kadın ve erkek için sanat yapmak farklı olmuştur. Kadın sanatçıların tek tük görüldüğü ve cesaret ettiği sanat, erkek sanatçıları için daha prestijli ve kolay olmuştur. Erkek sanatçıları takdir edilir ve sergilenen eserleri satın alınırken, kadın sanatçının sergi açması ve eserlerini satmaya çalışması ancak bir erkek sanatçının himayesinde ise kabul edilebilir görülmüştür.

¹Yazışma yapılacak yazar: sukranbulut@cumhuriyet.edu.tr / doi: 10.22252/ijca.634045

Amaç

Araştırmmanın amacı, yaratıcılıkları ve kişilikleri farklı olan iki kadın sanatçının; zamanına göre yaptığı, cesaret gerektiren ve hatta delilik gibi görünen işlerini incelerken; üretim aşamasında ve sonrasında yaşananlara, çevresel etkileşimlere, ikili ilişkilere ve kişisel sorunlara; görünen ile görünmeyen üzerinden dikkat çekmeye çalışmaktır.

Sınırlılıklar

Araştırma söz konusu sanatçıların yaşamlarını yaşadıkları dönem içindeki koşullara göre, yaşam şartlarına, ailevi durumlarına ve ilişkilerine göre sanatlarından kesitler alınarak ve onların karakterleri üzerinden, anlatılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Bu araştırma seçkisiz yöntemle iki kadın sanatçının hayatından kesitler alınarak, kaynak tarama yöntemi ile yapılandırılmış ve mantıksal akıl yürütme (hipotetic deductive) yöntemi kullanılarak, seçilen resimlerin yorumlanmasıyla sonuçlandırılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Araştırmada seçilen iki kadın sanatçı farklı kişiliklerde, farklı dönemde, farklı ülkede dünyaya gelseler de çalışmalarını yaparken sanat yapmanın ve sanatçı olmanın kadın olmayla ilişkilendirildiği bir dünyaya doğmanın anlamını sorgularken diğer yandan da sahip oldukları ruh hallerinin, yaşadıklarının, maddi zorluklarının, geçmiş ve geleceğe dair beklentilerinin, hayal kırıklıklarının, umutlarının, kaygılarının, ilişkilerinin, duyu durumlarındaki inişli, çıkışlı hallerinin yaptıkları heykel ve resimlere etkilerini göstermek açısından oldukça önemlidir.

2.Yayoi Kusama

22 Mart 1929'da Matsumoto, Nagano, Japonya'da dünyaya gelmiştir. New York'ta yaşamını sürdüren sanatçı 90 yaşında olmasına rağmen sanatını yapmaya devam etmektedir. Sanatçının Minimalizm, Feminist Sanat, Çağdaş sanat, Pop sanatı dönem çalışmaları olmuştur. Özellikle, "İkinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan bütün sanatsal gelişmelerden yararlanmayı bilmiştir" (Keekan, 2012:67).

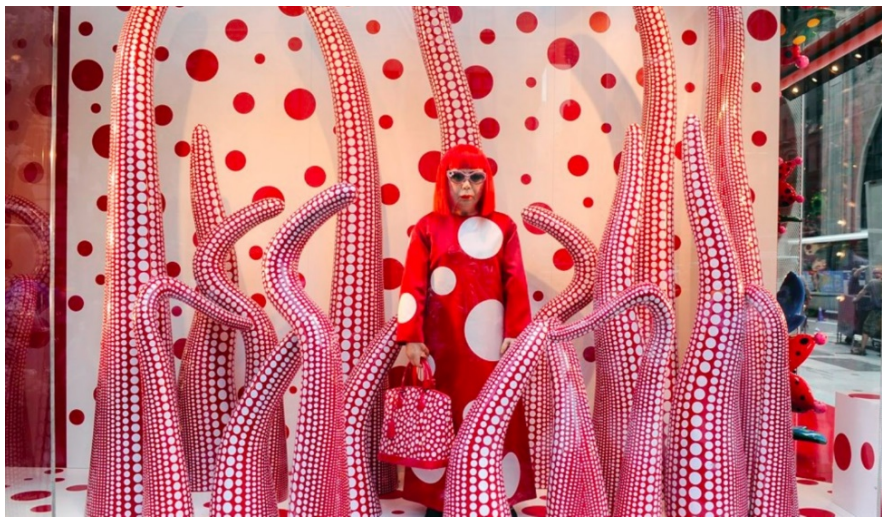
Japon sanatçı Yayoi Kusama henüz çocukken (yaklaşık on yaşlarında) halüsinasyon görmeye başlar. Bunu şöyle ifade eder; "Bir gün kırmızı çiçekli desenli bir masada oturuyordum. Ufuktaki kocaman güneş çok parlıyordu. Başka yere bakınca nihayetinde her şeyin kırmızı desenlerle kaplandığını görüyordum. Kendimi duvarlarda tırmanıyor, tavanlarda dolaşıyor gibi hissediyordum. Bütün mekânlarla birlikte sonsuzlukta yüzüyor gibiydim. Sonra sonsuzluğu bir hiçlik olarak görmeye başladım. Kırmızı benekler, çiçekler çoğalarak etrafımı sarıyordu. Bir süre sonra bütün kırmızı benekler sanki üstüme gelmeye başladılar. Kaçmaya başladım, merdivenlerden hızla iniyordum. Ben koştuğumda merdivenler sonsuzluğa uzayıp gidiyorlardı" (Monro, 2012: 78). Yaşadığını sandığı durum o kadar gerçektir ki bu durumundan kurtulmak için resim yapmaya başlayan Yayoi Kusama korkularıyla yüzleşerek bir manada kendini iyileştirmenin yolunu bulmuştur. Varlıklı bir ailenin küçük kızıdır, mutluluk dışında her şeyi vardır. Gözü dışarda olan bir baba ile ihanete uğrayan annesinin bunalımlı hali arasında kalmıştır.

Klasik Japon resim sanatı kursu almıştır ama Yayoi Kusama'nın istediği özgür resim çalışabilmek ve profesyonel bir sanatçı olabilmektir. Annesi ise Yayoi Kusama üzerinde baskı uygular, resim yapmasını hiç istemez ve onun, ablası gibi erken yaşta iyi bir evlilik yapmasını ister. Yayoi, evlenmek istemez ama annesi kendi isteğine karşı gelirse evden ayrılması gerektiğini söyler. Bu durumda Yayoi Kusama evden ayrılmayı ve resim yapmayı seçerek 1957 yılında Amerika'ya gider, oradaki ilk çalışmaları soyut dışavurumcu izler taşımaktadır. İlk ciddi çalışmalarından biri olan Çocuklar için tasarladığı "Silinmişlik Odası" ile bunu izleyen diğer projeleriyle adeta bir fenomen haline gelmiştir" (Monro, 2012:78). Kendi tarzını bulmak ve adını duyurmak çabasında olan sanatçı tekrar eden aynı ya da farklı büyüklükte ağ ve puantiye çalışır. 1960'larda karşı görüşü destekler ve benimser, enstalasyon, happening çalışmalarıyla çıplak bedenler üzerine sokaklarda puantiye çizer. Ona göre çıplak bedenler savaşa karşı, barışı, aşkı temsil etmektedir bu anlamda düzenlediği etkinlikler hem sosyal hem politiktir.

Görsel.1.Kusama | © Freedom Men Art/Flickr /<https://theculturetrip.com/asia/japan/articles/the-self-obliteration-of-yayoi-kusama/>

Kıran'a göre; "Kusama özellikle; Pop Art, minimalizm ve feminist sanat ile ilgili yaptığı çalışmaları dikkat çekmiştir. İlk yıllarında boya resmi yaparken; Georgia O'Keeffe'nin sürrealist yaklaşımını benimsemiş ve bu sanatçıdan da etkilenmiştir. Yapıtlarıyla etkilediği sanatçılar ise, Andy Warhol, Claes Oldenburg, Yoko Ono, Donald Judd, Marc Jajops gibi sanatçılardır" (Kıran;2017,s.2). Günümüzde 90'lı yaşlarında olan Japon sanatçı Yayoi Kusama sınır tanımayan obsesyonu ile puantiye çalışmaya devam eder. Sanatçı tüm çalışmalarında puantiyeyi farklı büyüklüklerde ve renklerde çalışır. Elbiseleri, resimleri, heykelleri, galerinin duvarları, tavanı kısacası onun olduğu yerdeki her şey puantiyedir."Hayatı boyunca içine kapanık ve sert görünen mizacı; sergilerinde hayranlarıyla buluştuğunda tamamen masumane bir ifadeye dönüşür. Bu nedenle hayran kitlesi gün geçtikçe artmıştır" (Matsumoto, 2012: 79). Sanatçı kendi isteği ile hastanenin yanında kurduğu atölyesine her gün gidip çalışmak şartıyla akıl hastanesine yatmayı kendi rızası ile kabul eder. Christie's Müzayede Evi'nde 5.1 milyon dolara satılan resmi ile yaşayan en pahalı sanatçılardan biri ünvanını alır. Yaşayan en önemli kadın avangart sanatçılardan birisi olarak kabul edilen Yayoi Kusama'nın halüsinasyonları ve kişisel takıntıları, onun özgün stilini yaratmaya başlamasındaki çıkış noktası olmuştur (Aker;2017s.1). Sanatçı adına Japonya'nın Tokyo şehrinde 2017'de Yayoi Kusama müzesi açılmıştır. Bu müzenin açılmasının amacı daha çok insana ulaşarak sanatçının sanat anlayışı ile eserlerini anlatabilmekve gösterebilmektir.

Görsel.2. New York 5.ci caddede Louis Vuitton mağazasının vitrininde YayoiKusama'nın mumyası ve çalışması iç içe sergilenmiştir.2012/ New York. <https://firstview.com/blog/connecting-the-dots-yayoi-kusama-and-louis-vuitton>

3.Camille Claudel

8 Aralık 1864 yılında Fère-en-Tardenois, Fransa'da dünyaya gelen sanatçı varlıklı bir ailede hayata başlasa da sanıldığı kadar şanslı değildi. Oldukça varlıklı bir aileden gelen annesi otoriter yapısıyla Camille için oldukça zorlayıcıydı. Çünkü annesinin kuralları ve yaşam şekline uymayan Camille annesinin sözüne karşı çıkabilen isyankâr, asi ruhlu ve istediğini yapmakta sakınca görmeyen annesinin koyduğu kurallara bir şekilde uymayan yapısıyla özgür davranışlıydı. Onu en iyi anlayan ve hep arkasında olan kişi ise babasıydı. Baba kızın araları oldukça iyiydi. Erkek kardeşi de Camille ile iyi anlaşılıyor ve ona destek olurken de sırdaşlığını sürdürüyordu. Daha çocukluğunda çamur ile oynamayı seven Camille için o günün koşullarında bir sanat okuluna gitmek sadece hayaldi. Babası Louis Prosper bankacı, annesi Louise Athanaise Cecile Cerveauxev hanımı ve koyu katoliktir. Ayrıca annesinin katı kuralları vardır. Kızların büyük sanat akademilerine gönderilmediği ve yasak olduğu dönemde ancak heykel atölyelerinde büyük heykel ustalarının yanında eğitim almalarına izin verilmekteydi.

Camille'in heykel yapma isteği babası tarafından maddi ve manevi anlamda tam olarak desteklenmekteydi. Annesi kızının heykel yapmasını istemediği halde aile kızlarının heykel eğitimi alabilmesi için 1881 yılında Paris'e taşınmıştır. Camille 1883 yılında henüz 19 yaşındayken bir grup kadın ile Rodin'in heykel atölyesinde ders almaya başladığında büyük aşkı 43 yaşındaki Auguste Rodin ile tanışır ondan oldukça etkilenir. Rodin oldukça hırslı ama istediği üne henüz kavuşmamış biridir. İşine aşık bu adamın gözü işindeyken çevresine karşı kaba olabilen tavırları bilinmektedir. İşte o sıralar öğrencisi olan Camille'e karşı nazik tavırlı değildir. Rodin işi konusunda ise tutkulu, sabırlı, kararlı dışavurumcudur bu yönleriyle birbirlerine benzerler. Camille'in üstün yeteneği, çalışkanlığı, disiplinli olması ve etkileyici kişiliğini fark eden Rodin ise 20 yıllık evli olmasına rağmen Camille ile yakınlaşmakta sakınca görmemiştir.

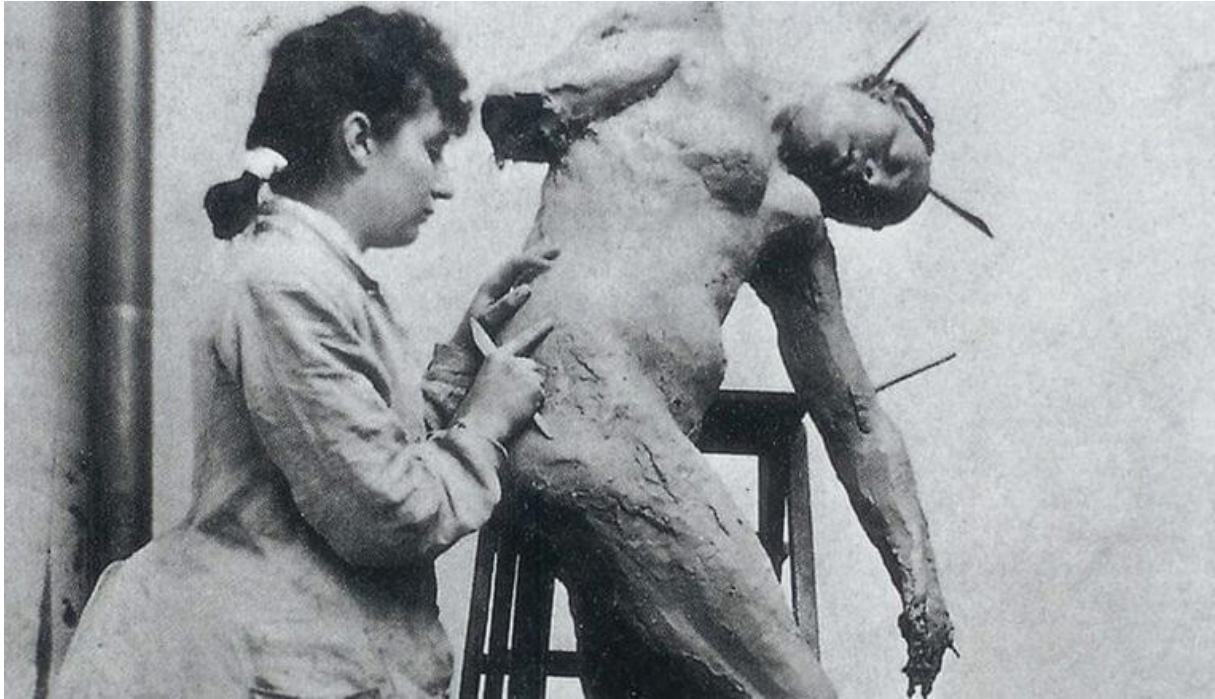
Görsel.3.Camille Claudel 19 yaşında genç bir kızken heykeltıraş Auguste Rodin ise 43 yaşındadır.
(Erişim:<https://www.iyihisset.com/yasa/rodini-rodin-yapan-kadin-heykeltiras-camille-claudel>)

Sevgili olduklarında da hırs, kıskançlık, sadakatsizlik içinde olan Rodin Camille'i çok yormuş, kırıcı olmuş ve üzümüştür. Camille'in bu hayatını onaylamayan annesi de kızına destek olmadığı gibi kızından utandığını dile getirmekten çekinmemiştir. Sürekli kızından uzak durmuş ve maddi yönden desteklenmesini onaylamamıştır. Kızından sürekli utanan bir anne olarak anlayışsızlığıyla kızını üzümüştür. Camille'in diplomat olan erkek

kardeşi Paul Claudel ile arası hep iyi olsa da daha sonra hastaneye yatırılmasında kardeşinin de imzası vardır. Kendisi o zaman bunu bilmesede de durum budur.

Rodin'in eşi Rose Beuret ilişkisi iyi gitmemektedir tam da bu sırada sevgilisi Camille ile ilişkisi ona iyi gelmiştir. Rodin ile birlikte çalışmalar yaparlar. Çok verimli olduğu bu dönemde Rodin "Cehennem Kapısı" nı yapmıştır hatta Camille'in bir bölümünü yaptığı söylenen bu çalışmayı Rodin'in sahiplendiği ve Camille'in başka işlerinden bazılarını sahiplendiği iddia edilmiştir. Bu dönemde Rodin'den hamile kalan Camille geçirdiği bir kazada bebeğini kaybeder bunu öğrenen annesi kızını reddeder. O yıllarda bu bir skandaldır. Böylece evden ayrılmak zorunda kalan Camille yeni bir başlangıç yapmak zorundadır. 1898 yılına dek Rodin ile tutkulu ve fırtınalı ilişki yaşayan Camille sık sık Rodin'in kendini aldatması ve kendisine rakip görmesi nedeniyle oldukça yıpratıcı zamanlar geçirir. Rodin tarafından ilgi ve sevgi görmemek, anlaşılıp desteklenmemek, maddi sıkıntılar üstelik bebeğinin kaybı, annesinin Camille'i reddetmesi ile yaşadığı travma onu, Rodin'den uzaklaştıracaktır. Sonunda buhran içinde Rodin'i terkederek sanatçı iyice bunalımın eşiğindedir.

"Yine de her sanatçı gibi acılarından beslendi ve en değerli eserleri olan, "Vals, Clotho, Olgunluk Çağı, Kayıp Tanrı, Geveze Kadınlar, Sakuntala" bu dönemde yaptı. Bu eserlerinden sonra sanat eleştirmenleri tarafından bir dahi olarak adlandırıldı. Rodin'i çok özliyordu ve bütün eserlerinde bu özlem kendini gösteriyordu. Rodin'le ayrılmış olsalar da duygusal olarak kopamıyorlardı"(Karakuş;2019). Sevdığı adam için her şeye katlanmak zorunda kalan ama karşılığında acılarıyla baş başa kalan genç bir kadın düşünün, o dahi denilecek kadar yetenekli başarılı bir sanatçıdır. Rodin'in ihanetlerine, duygusal manada hırpalmasına, karısından ayrılmayarak onu metresi haline düşürmesine bile katlanmak zorunda kalmıştır. Geriye dönüp bakma fırsatı bulduğundaysa çektiği onca acıya, sıkıntıya değmiş midir? Diye düşünülebilir. Otuz yıl boyunca kapatıldığı akıl hastanesinde düşünmeye çok zamanı olduğu kesindir.

Görsel.4..Camille Claudel 19 yaşında (Erişim:<https://www.iyihisset.com/yasa/rodini-rodin-yapan-kadin-heykeltiras-camille-claudel>)

4.Tartışma ve Sonuç

1864 ve 1929 yıllarında 65 yıllık arayla dünyaya gözlerini açmış olan iki kadın sanatçının sanat yapmak uğruna verdikleri mücadele benzerlikler gösterir. Fransa'da dünyaya gelen Camille Claudel ile Japonya'da dünyaya gelen Yayoi Kusama güçlü, mücadeleci ruha sahip ve sevdikleri işi yapmak için en sevdiklerini terk etmeyi göze alacak kadar gözü kara iki kadın sanatçıdır. İkisinin de benzerlikleri annelerine karşı sanat yapmayı seçmiş olmalarıdır. Ortak noktaları öncelikle sevdikleri tarafından anlaşılammış olmalarıdır. Tek

istedikleri sanatlarını yapabilmek ve engellenmemektir. Duygusal olarak kırıldıklarında sevgisiz kalarak ve en kötü anlarında yalnız başlarına mücadele etmek zorunda bırakılmışlardır. Camille Claudel onca mücadelenin bedelini aklını yitirerek, akıl hastanesine kapatılarak ödemiştir. Yayoi Kusama ise on yaşlarında akıl hastalığını fark ederek bundan faydalanmasını bilmiştir. Obsesifliğinden kurtulmasa da gördüklerini resimsel anlamda ifade aracı olarak kullanmaya başladığında çok üretken, mutlu biri haline dönüşmüştür. Bu manada birinde sanatını yapamamanın delirttiğini, diğerindeyse sanatını yapabilmeyi iyileştirici özelliğini görebiliyoruz. Yayoi Kusama kendi isteğiyle akıl hastanesine yatmayı kabul ederken tek şartı resim yapmayı sürdürmek için hastanenin yakınında kendi atölyesinde gün boyu çalışmasına izin verilmesidir. İkisinin de mücadeleyle geçen onca yılı kolay olmamıştır. Erkeklerin ihaneti ikisinin ortak sorunu gibi görünmektedir. Kusama babasının annesini aldatması, ardından onları terk etmesiyle bunalım geçiren annesinin arasında mutsuz çocukluk geçirmiştir. Camille ise annesinin despotluğuna rağmen kendisiyle barışıktır, özgür çocuk ruhunun götürdüğü yere giderken annesinin yasaklarına uymayarak mutlu bir çocukluk geçirmiştir. Yapılmaması istenilen davranışları yaptığında babasının desteğiyle korunan bu anlamda çocukluğunda güvendiği biri olmasının rahatlığıyla hareket etmiş ama büyüdüğüde aynı desteği bir süre sonra babasını kaybettiğinde bulamamıştır. Camille Claudel heykeltıraş Rodin tarafından (yani sevdiği erkek tarafından) ihanete uğrayarak, mesleki anlamda da kendisiyle rekabet eden, duygusal olarak kopamadığı sevgilisince hırpalanmıştır. Bunların hepsi onu akıl hastanesine yollamaya vesile olmuştur.

Öneriler

İnsanların sanat yaparken delirmediyini ama sanat yaparsa iyileştini anlayabildiğimiz sürece sorun yoktur. Özellikle kadınları, sanatı ve sanatçıları ötekileştirmemeye özen göstermek doğru ve yerinde davranış olabilir.

5. Kaynaklar

1. Kiran; H.(2017),“ Puantiyeli Sonsuzluğun Obsesif Sanatçısı: “Yayoi Kusama” ,<http://web.archive.org/web/20160604193824/http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sanattasarim/article/viewFile/5000187956/5000165382/> Erişim:Saat:21.30/Tarih:01/07/2019
2. Keekan, Ruben (2012). Yayoi Kusama “Tenacious Beauty”, Flash Art, Dergi No:285, New York/Erişim:Saat:23.36/Tarih:01/07/2019
3. Monro, Aleksander (2012). “ Say Hyoukano Keikito Nata Tenrankai”, Bijutsu Techo,vol. 64, No: 965, Tokyo/Erişim:Saat:24.00/Tarih:02/07/2019
4. Matsumoto, Takako (2012). “İnsan YayoiKusama’yı 15 Yıl boyunca Filme Çekince”, Discover Japan, vol. 2475, Tasty Life, Tokyo/Erişim:Saat:20.20/Tarih:03/07/2019,

İnternette Kaynakları

5. Karakuş,D.(2019) <https://www.ensonhaber.com/biyografi/sanatci/camille-claudel-kimdir>. Erişim:22.05/Tarih:08/10/2019
6. <https://firstview.com/blog/connecting-the-dots-yayoi-kusama-and-louis-vuitton/>Erişim:Saat:22.15/Tarih:22.04.2019
7. <https://theculturetrip.com/asia/japan/articles/the-self-obliteration-of-yayoi-kusama/>Erişim:Saat:22.22/Tarih:02/07/2019
8. <http://yayoikusamamuseum.jp/en/about/yayoikusama/>Erişim:Saat:23.10/Tarih:02/07/2019
9. <http://www.tate.org.uk/context-comment/blogs/yayoi-kusamas-early-years/>Erişim:Saat:23.20/Tarih:03/07/2019
10. http://interactive.qag.qld.gov.au/looknowseforever/works/obliteration_room/Erişim:Saat:14.05/Tarih:03/07/2019
11. <https://www.nytimes.com/2017/09/26/arts/design/yayoi-kusama-queen-of-polka-dots-museum-tokyo.html/>Erişim:Saat:16.20/Tarih:03/07/2019
12. <http://www.gazetebilkent.com/2017/12/21/puantiyelerle-cok-sey-anlatan-kadin-yayoi-kusama/>Erişim:Saat:22.49/Tarih:03/07/2019
13. <http://www.kitaptansanattan.com/kose-yazilari/bir-kadinin-oykusu-camille-claudel/>Erişim:Saat:23.20/Tarih:30/09/2019